

ກນທລນແນຄດລາມຄົດ

ກາຮບ້ວງປະກາຮເມືອງໄກສອງລາຍລັດຕະໂຈດ

ປະຊາທິປະໄຕ

ଓৰ୍ଜি ଦିଲ୍ଲୀରୁଗାନିଶ୍ୟ *

ก่อตัวในแห่งสถานการณ์ ขณะนี้
ประเทศไทยกำลังเกิดสถานการณ์
ปฏิรูปทางการเมือง โดยรวมศูนย์อยู่ที่การ
จัดทำรัฐธรรมนูญ
ฉบับใหม่ของสภา
ร่างรัฐธรรมนูญ^{จะต้องดำเนิน}
ซึ่งกำลังจะถึงขั้น การปกคลุม^{การปกคลุม}
สุดท้าย คือ การ^{ประชาชนในจัง}
อนุมัติของรัฐสภา^{ตันเองตามระ}
หากรัฐสภาไม่^{ชาธิปไตย โดยมี}
ยอมรับ จะมีการ^{กระบวนการเมืองกา}
นำร่างรัฐธรรมนูญ^จ
ไปตามความเห็นของประชาชนทั่วประเทศ
หรือที่เรียกว่า “ประชามติ” อันเป็นขั้นสุด^{ท้าย ผลกระทบต่อการก่อการ ยกเว้นคดี}

การเมือง ขณะนี้ ดำเนินการ แต่อย่างไร
ลังเกิดสถานการณ์ ให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ
โดยรวมศูนย์อยู่ที่การ จัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ

"จะต้องดำเนินการกระจายอำนาจ
การปกครองไปสู่ห้องถิน ให้
ประชาชนในจังหวัดจัดการปกครอง
ตนเองตามระบบการเมืองประ^{ชานิปไตย} โดยมีสภากองเป็นองค์
กรการเมืองการปกครองสูงสุดของ
จังหวัด"

คงไม่ได้ แต่อย่างไรก็ตาม การเคลื่อนไหว
ให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญมาตรา 211 เพื่อ
จัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญเมื่อปลายปี
2539 แม้สมาชิก
จะระบุรายนาม
สูท้องถิ่น ให้
จัดการปกครอง
และการเมืองประ
ชาจังหวัดเป็นองค์
การของสูงสุดของ
จังหวัด”
ประชาชนไปบ้างแล้ว
ปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็น
ประชาธิปไตยเมื่อปี พ.ศ. 2475 จนถึงก่อน

อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

หน้าี้ การแก้ไขเพิ่มเติม และการจัดทำรัฐธรรมนูญทุกฉบับเป็นเรื่องของผู้มีอำนาจ การเมืองและการทหาร รัฐบาล รัฐสภา และนักการเมือง เท่านั้น ประชาชนคนธรรมดายังไม่ส่วนร่วมแต่อย่างใด แล้วก็เมื่อ สภาฯ ร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าวลงมือดำเนิน การอย่างมีขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน ความคิด การรับฟังความคิดเห็นของ ประชาชน ยกร่างเป็นหมวดมาตราเดิม ฉบับ การประชาพิจารณ์ การประชุมตัด และพิจารณาของสมาชิกหัวสภากฯ ประชาชนทั่วประเทศให้ความสนใจเสนอ ความคิดเห็น เคลื่อนไหวทางเดียงอภิปราย และเข้าร่วมในสถานการณ์นี้ ถ้าไม่เรียกว่า “สถานการณ์ปฏิรูปการเมือง” ก็ไม่รู้ว่าจะ เรียกอะไร

ผมเริ่มต้นด้วยการสรุปสถาน การณ์ เพาะอย่างให้ท่านทั้งหลายมอง เห็นความสำคัญของสถานการณ์ ปฏิรูป การเมืองบ้าง อย่าเอาแต่สนใจเนื้อหาของ ร่างรัฐธรรมนูญดังที่ผ่านมา ยังไม่รู้ว่าร่าง รัฐธรรมนูญจะผ่านรัฐสภาหรือไม่ ยังต้อง สนใจสถานการณ์ให้มากขึ้น เพื่อเพิ่ม ความรับรู้ความเข้าใจต่อสถานการณ์ ผม จะทบทวนและวิเคราะห์ที่มา เนื่องไป

ปัจจัย และแนวความคิดของกระแสปฏิรูป การเมืองที่กำลังอยู่

ความรับรู้เกี่ยวกับ “การปฏิรูป” ใน อุต্তิ

ก่อนหน้าการปฏิรัติ 2475 สังคม ไทยดำเนินมาค่อนข้างราบรื่น ไม่เคย ผ่านสงครามใหญ่ ประสบภัยพิบัติจาก ธรรมชาติอย่างรุนแรง มีการต่อสู้ทางการเมืองภายในและ การปฏิรัติทางการเมือง อย่างขananใหญ่แม้กระทั้งหลังจากการปฏิรัติตั้งกล่าว ก็ไม่มีเหตุการณ์ใหญ่ๆ ต่อ นอกจากการก่อขบดีและรัฐประหารของผู้นำกองทัพกลุ่มนั้นกลุ่มนี้ และการปราบปรามคอมมิวนิสต์ จนกระทั่งเกิดกรณี 14 ตุลาคม 2516 ขึ้นเป็นการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยของประชาชนไทยที่ยังใหญ่ที่สุด ในการต่อสู้ครั้นนั้น เยาวชนนักเรียนนิสิต นักศึกษาและประชาชนถูกปราบปราม เสียชีวิต บาดเจ็บหนักร้อยคน เรายังไม่ค่อยได้ยินถ้อยคำที่มีความหมายเกี่ยวกับ การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเศรษฐกิจ และสังคม โดยเฉพาะคำ “การปฏิรูป” “การปฏิรัติ” (ในความหมายแท้จริง มิใช่คำที่คน匆匆忙忙ใช้เรียกการกระทำการของตน เมื่อก่อรัฐประหาร)

อย่างไรก็ตาม สองคำนี้ “ไม่ใช่ไม่มี” คนนำมานำไป มาเขียนหรือมาดำเนินการ เสียเลย ก็พอมีอยู่บ้าง ใครที่สนใจการ เมืองและอ่านประวัติศาสตร์ไทยยุคใกล้ ยุ่งได้รู้ถึงการปฏิรูประบบบริหารราชการ แผ่นดินของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ที่เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2435 และได้เห็นคำว่า “ปฏิรูป” ในช่วงหลังสมครามโลกครั้งที่ 1 ราปี พ.ศ. 2470 เพราะกลุ่มคอมมิวนิสต์สยามเริ่ม โฆษณาการปฏิรูปสังคมตามทฤษฎีลัทธิมารากซ์ แต่อยู่ในวงแคบ คำแรกหรือ “ปฏิรูป” จะคุ้นเคยในหมู่นักศึกษาวิชาศาสตร์ ส่วนคำว่า “ปฏิรูป” ผู้คนส่วนใหญ่แทบไม่ได้ยิน ด้วยเป็นคำต้องห้าม ผิดกฎหมายและ อันตราย

ผมเองสมัยเป็นนักเรียนมัธยมเมื่อ 30 ปีก่อน นอกจากรู้คำว่า “ปฏิรูป” จากหน้าประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัชกาลที่ 5 แม้จะไม่เข้าใจความหมาย แต่รู้สึกว่าดี เพราะทำให้ประเทศไทยทันสมัยแบบตะวันตก มีกระหะร่อง รถไฟ ไปรษณีย์ โทรเลข การประปา ฯลฯ แล้ว ยังได้ยินคำนี้ จากข่าวสารว่าที่ได้หัน มีการปฏิรูปที่ดิน ซึ่งทางรัฐบาลได้ส่งหน้าที่และผู้นำเกษตรกรไปดูงานที่นั่นหลายครั้ง ครั้นผมมาเรียนรัฐ-

ศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เมื่อปี พ.ศ. 2510 ผมเริ่มรับรู้เข้าใจความหมายของ “การปฏิรูป” มากขึ้นจากการอ่านหนังสือเกี่ยวกับการปฏิรูปอินร้านของพระเจ้าชาร์ปอลawi และการปฏิรูปอิยิปต์ของพันเอกนัสเซอร์ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงระบบการเมืองเศรษฐกิจและสังคมจากเบื้องบนหรือจากผู้ปกครองเหมือนกับการปฏิรูปในรัชกาลที่ 5 ของประเทศไทยเรา

แต่ดูเหมือนว่า ในประเทศไทยเรา ไม่มีใครพูดถึงการปฏิรูป บรรดาผู้นำประเทศ และบุคคลในรัฐบาล ซึ่งส่วนใหญ่ เป็นนายพล และข้าราชการทุกกระทรวง ทบทวน รวมทั้งนักวิชาการทุกสาขา กำลังเห็นคำว่า “พัฒนา” (development) ที่ ดำรงอยู่มาตั้งแต่รัฐบาลเด็ดขาดของ จอมพลสุนทร พันธุ์ ธนาวัช วางแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับแรกในปี พ.ศ. 2504 ผมจำได้ดีว่า ในช่วงนั้น จะมีการประชุม การสัมมนา อกิจกรรมพิมพ์หนังสือเกี่ยวกับ พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมจำนวนมาก ใน วงวิชาการระดับมหาวิทยาลัย หัวข้อเกี่ยวกับการพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาอุตสาหกรรม การพัฒนาเกษตรกรรม การพัฒนาสังคม การพัฒนาการศึกษา กระทั่งการพัฒนาการ

เมือง (political development) ได้กล่าวเป็นวิชาสำคัญของเกือบทุกภาควิชาแน่นอน ผสมในฐานะนักศึกษาวิชาศาสตร์และสนใจปัญหาของสังคมและประเทศชาติ ก็สนใจกระบวนการเปลี่ยนแปลงสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองที่เป็น “การพัฒนา” อย่างมากด้วย คำว่า “การปฏิรูป” คือ ๆ เลื่อนหายไปจากความรับรู้และความคิดของผู้นักศึกษาทั้งหลายก็คงเช่นเดียวกัน

ท่ามกลางการศึกษาขบคิดปัญหา การเปลี่ยนแปลงของสังคมและการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองและสังคมของขบวนการนักศึกษาในช่วงก่อนและหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2511 ซึ่งทำให้ประเทศไทยเป็นประชาธิปไตยขึ้นมาหน่อย ประชาชนไม่ต้องตกอยู่ภายใต้ทอบนื้อต้องกลุ่มเผด็จการกลุ่มคอมพลิวนอม กิตติชาร และพลเอกประภาส จาด เสถียร มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การตั้งพรรคการเมือง และประชาชนมีเสรีภาพทางการเมืองพอสมควร แต่ทว่า สภาพทางการเมืองยังไม่ดีกว่าเดิมสักเท่าไหร่ กลุ่มคอมพลิวนอมยังคงมีอำนาจทางการเมืองการปกครองเป็นรัฐบาลต่อไปในนามของพระครุษประชาไทย ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมไทยยัง

เหมือนเดิม และมีแนวโน้มหนักหน่วงมากขึ้น ผู้มีอำนาจฯ สรุปว่า หนทางเปลี่ยนแปลงสังคมไทยให้เป็นประชาธิปไตยแท้จริงขึ้นได้กลุ่มเผด็จการทางการเมือง แก้ปัญหาการคอร์ปชั่นในวงราชการ ปัญหาความยากจนไร้การศึกษาของประชาชนคนส่วนใหญ่ของประเทศ และความล้าหลังของประเทศ หรือปัญหาทั้งหลายที่ดำเนินอยู่น่าจะเป็นการ “ปฏิรูป” ไม่ใช่ “การพัฒนา” แล้วก็ไม่ใช้แนวทางประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญฉบับนั้น ยิ่งระบบการปกครองของประเทศกลับไปเป็นเผด็จการทหารอีกครั้งเมื่อคอมพลิวนอม กิตติชารทำรัฐประหาร ยึดอำนาจจากรัฐบาลที่ตนเองเป็นนายกรัฐมนตรีในวันที่ 17 พฤศจิกายน 2514 ผู้ยังเชื่อแนวทางการปฏิรูปมากขึ้น

ดังนั้น ในช่วงก่อนและหลังกรณี

14 ตุลาคม 2516 ผู้มีเพื่อนร่วมขบวนการนักศึกษาประชาชนที่ยืนอยู่แนวหน้าการต่อสู้เพื่อเอกสาร ประชาธิปไตย ความเป็นธรรมและสังคมนิยม ไม่เพียงแต่ไม่สนใจ “การพัฒนา” เท่านั้น แนวทางรัฐสภา ก็ถูกปฏิเสธ ยิ่งไม่ต้องพูดถึงการปฏิรูป ซึ่งนักวิชาการหลายคนพยายามเสนอแนวความคิดขึ้น และรัฐบาลศาสตราจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์ ได้ตั้งคณะกรรมการ

ปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อนรุ่นพี่ของผู้นำคนเป็นอนุกรรมการปฏิรูปการศึกษา และถ้าไครพูดถึงการปฏิรูป จะถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นพวกต้องการชลดอกการปฏิรูป เพราะการปฏิรูปเป็นวิธีการหนึ่งของชนชั้นปักษ์ของทุกประเทศให้มารับมือกับการปฏิรูป เมื่อรัฐบาลและรัฐสภาออกพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินในปี พ.ศ. 2518 พวกราส่วนใหญ่ไม่สนับสนุน ด้วยเห็นว่าเป็นแนวทางการปฏิรูป รวมทั้งเชื่อว่าจะไม่เกิดการปฏิรูปที่ดินอย่างแท้จริง เพราะตามหลักการและวิธีการของกฎหมายเป็นการจัดสรรที่ดินโดยรัฐเสียมากกว่า อย่างไรก็ตาม ในช่วงนั้น มีนักศึกษาบางกลุ่มสนใจแนวความคิดปฏิรูป อาทิ นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง กลุ่มนี้ได้ตั้งพรรคปฏิรูป ลงแข่งขันเป็นสมาชิกสภานักศึกษาและคณะกรรมการค้านักศึกษาของมหาวิทยาลัยแห่งนั้น ซึ่งก่อประสบความสำเร็จพอสมควร

เนื่องจากช่วงหลังกรณี 14 ตุลาคม 2516 ประเทศไทยเป็นประชาธิปไตยและประชาชนมีเสรีภาพอย่างมาก และเกิดกระแสประชาธิปไตย กระแสการต่อสู้ของมวลชนผู้เสียเบรียบ และกระแสสังคมนิยมอย่างไม่เคยมีมาก่อน นักการเมืองน่าแย่

พร่ความคิดทฤษฎีและอุดมการณ์สังคมนิยมและแนวทางการปฏิรูปที่ดินของพรรคอนุมิวนิสต์อย่างนานใหญ่ จนนำไปสู่การต่อสู้ทางความคิดและการเมืองระหว่างฝ่ายขวา-ฝ่ายซ้ายอย่างกว้างขวางรุนแรง เป็นเวลาเกือบ 3 ปี แนวความคิดอื่นๆ อีก แนวทางสันติวิธี แนวทางปฏิรูป จึงไม่มีอิทธิพลต่อความคิดของคนในสังคมไทย

ในที่สุด สถานการณ์การต่อสู้ทางความคิดการเมืองระหว่างฝ่ายขวา กับฝ่ายซ้ายและการต่อต้านคอมมิวนิสต์อย่างหลับหมูลับตา ลงเอยด้วยการสังหารหมู่นักศึกษาประชานิยมที่ ชุมนุมกันในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในเช้าตรุกของวันที่ 6 ตุลาคม 2519 ตามด้วยรัฐประหารในตอนกลางคืน คณะผู้ก่อรัฐประการครั้งนี้นี้ แหลกที่ทำให้คนไทยทั่วประเทศได้ยินคำว่า “ปฏิรูป” ด้วยการตั้งชื่อคณะของตนว่า “คณะปฏิรูปการการปกครองแผ่นดิน” และต่อมา นายธานินทร์ กรัยวิเชียร ผู้ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรีได้ประกาศแนวความคิดปฏิรูปการปกครองโดยวางแผนสร้างระบบประชาธิปไตยอย่างมีขั้นตอนรวมเป็นเวลา 12 ปี การปฏิรูปครั้งนี้ได้ทำลายระบบประชาธิปไตยที่ได้มาด้วยเลือดเนื้อของวีรชน 14. ตุลา-

คณและขบวนการทางการเมืองของประชาชนลงไป และนำระบบเด็ดขาด ขวاجัดมาใช้ปักครองประเทศไทย โดยมีได้คิดปฏิรูปอะไร นอกจากปรับปรามนักประชานิยมให้หันนั้น การ “ปฏิรูป” ของพวกเขายังไม่เพียงแต่มุ่งลงกับความหมายของคำ หากยังทำให้ประชาชนคนไทยจำนวนมากรู้สึกหวาดกลัวการปฏิรูปอีกด้วย

เมื่อพล.อ.เกรียงศักดิ์ ชุมนานนท์ นำคณะนายทหารชุดเดิมที่เคยทำร้ายประเทศไทย 6 ตุลาคม 2519 เข้ายึดอำนาจ จากรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2520 เพื่อฟื้นฟูประเทศไทย และสร้างความสามัคคีของคนในชาติ นักวิเคราะห์การเมืองจำนวนไม่น้อยก็เริ่ม เรียกชานกคุ่มของพล.อ.เกรียงศักดิ์ ว่า เป็น “ขวาปฏิรูป” เป็นนายทหารที่มีแนวความคิดปฏิรูป ไม่ปฏิรูปขวาจัดอย่างกลุ่มสนับสนุนนายธานินทร์ กรัยวิเชียร

ความเป็นมาของกระแสปฏิรูปการเมืองในปัจจุบัน

ความจริงแล้ว มีผู้เสนอความคิดเห็นหรือเรียกร้องต้องการปฏิรูปการเมืองมาก่อนหน้านี้เป็นเวลาค่อนข้างยาวนาน

อย่างน้อย ตั้งแต่สมัยรัฐบาลพล.อ.ชาติชาย ฉุณหะవัณ (พ.ศ. 2531-2534) ด้วยระยะนั้น นักการเมืองโดยเฉพาะบรรดาารักษ์มนตรีมีพฤติการณ์สอดไปในทางที่จิตคอรัปชันและมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ร่วมมือกับนักธุรกิจนาญทุนหรือรับคุณมิชชันจากกลุ่มทุนใหญ่น้อย มีลักษณะที่เรียกว่า “ธุรกิจการเมือง” แล้วก็เป็นข่าวตามหน้าหนังสือพิมพ์อยู่แบบทุกวัน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยก็มีแนวโน้มเป็นอย่างนี้ เช่นกัน อันผลให้ประชาชนรู้สึกไม่เชื่อมั่น เสื่อมศรัทธาไม่เพียงต่อการเมืองเหล่านั้น หากค่อยๆ เสื่อมศรัทธาต่อสถาบันการเมืองและระบบเด็ดขาด ทหารอีก หลังจากเชื่อเชิญนายอานันท์ ปันยารชุน มาเป็นนายกรัฐมนตรีตั้งรัฐบาลพลเรือนแล้ว คณารสฯ. ก็ตั้งสภานิตบัญญัติแห่งชาติยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เสร็จ และประกาศใช้ในปลายปีนั้นเมื่อวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2534 ซึ่งก็คือ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

ในช่วงที่มีการยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ บรรดาบุคคล กลุ่มและองค์กรการประชาธิรัฐได้วิพากษ์วิจารณ์และเสนอความคิดเห็นให้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง

ระบบการเมืองต่างๆ โดยเฉพาะระบบการเลือกตั้งระบบรัฐสภา และระบบพิริยาการเมือง แต่คณะกรรมาธิการยกเว้นรัฐธรรมนูญไม่ฟังเสียงเรียกร้องของประชาชน ทั้งยังเขียนรัฐธรรมนูญปุ่ทางให้คนละสชา เป็นผู้แต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา ประชาชนผู้รักประชาธิปไตย ทางการต่างๆ จึงลุกขึ้นเคลื่อนไหวคัดค้านอย่างกว้างขวางถึงขั้นมาร่วมชุมนุมใหญ่ช่วงการพิจารณา_rัฐธรรมนูญ วาระ 3 เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2534 จนผู้นำสชา จำต้องสั่งให้คณะกรรมาธิการฯ แก้ไขตามความคิดเห็นของประชาชนบางข้อ แต่ยังคงหลักการนายกรัฐมนตรีไม่เป็นเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็ได้และประธานวุฒิสภาเป็นประธานรัฐสภาได้

เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้และรัฐบาลกำหนดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 22 มีนาคม 2535 สถานการณ์การเมืองแบบเดิมกลับมาอีก นั่นคือ นักการเมืองพากันย้ายพรรคกันจ้าละหวันโดยส่วนใหญ่ไปอยู่พรรคที่มีเงินมากและมีโอกาสได้เป็นรัฐบาลเหมือนที่ผ่านมา ทำให้ประชาชนสับสนและเบื่อหน่ายนักการเมืองขึ้นมาอีก ยิ่งในการเลือกตั้งทั่วไปมีการทุ่มเงินหาเสียง และซื้อเสียงอย่างขنانใหญ่ ตามที่ทุกคนคาดคิดได้

ประชาชนยังคงต่อต้านการเมืองที่รัฐฯ ดำเนินการเนื่องจากพิริยาการเมืองที่รัฐฯ สนับสนุนได้เสียงข้างมากและยอมให้ พล.อ. สุจินดา คราประยูร รองประธานสภาฯ เป็นนายกรัฐมนตรี ประธานจึงหันไปรวมพลังต่อต้านการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ พล.อ. สุจินดา คราประยูร เพราะถือว่าเป็นการสืบทอดอำนาจเด็ดขาดของรัฐฯ การเคลื่อนไหวต่อต้านดังกล่าวได้ก่อให้เกิดการต่อสู้ใหญ่ในเดือน พฤษภาคม 2535 ในที่สุด ฝ่ายรัฐบาลลงมือปราบปรามการชุมนุมอย่างนองเลือด มีคนบาดเจ็บและเสียชีวิตหลายรายคนที่เรียกว่า “กรณีพฤษภาทมิพ” อันเป็นผลให้ พล.อ. สุจินดา ต้องลาออกจากและรัฐสภาแก้ไขรัฐธรรมนูญให้นายกรัฐมนตรีมาจากการเลือกตั้ง และประธานสภาผู้แทนราษฎร เป็นประธานรัฐสภา จากนั้น ก็เกิดรัฐบาลเฉพาะกาลโดยมีนายอันันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้ง การยุบสภาและการเลือกตั้งทั่วไป 13 กันยายน 2535 ผลการเลือกตั้งครั้งหลังนี้ พรรคราษฎร์ปัตย์ พรรคร่วมใจ พรรครัฐธรรมนูญและพรรครักษากาฬซึ่งเป็นพรรครัฐธรรมนูญ พรรคราษฎร์ปัตย์ในช่วงการต่อสู้ใหญ่เดือน พฤษภาคมที่ผ่านมา นามว่า “พรรคราษฎร์”

ได้เสียงข้างมาก จึงได้จัดตั้งรัฐบาลโดยมีนายชวน หลีกภัย หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์เป็นนายกรัฐมนตรี แต่เนื่องจากทั้ง 4 พลรวมมิ.ส.ส. รวมกันแล้วจำนวน 185 คน มากกว่าฝ่ายค้าน 20 กว่าเสียงเท่านั้น เพื่อประกันเสถียรภาพของรัฐบาล พรรครัฐธรรมิตรดังกล่าวจึงดึงพรมกิจสังคมที่อยู่ซึ่งเดียวกับพรรคราษฎรสมัคคีธรรม พรรครชาติไทย พรรคราษฎรไทย และพรรคราชวัตถุ ซึ่งถูกประธานาธิบดี เป็น “พรมมา” มาร่วมเป็นรัฐบาลด้วย

ทางด้านรัฐสภา นับตั้งแต่วันแรกๆ ของการประชุม สมาชิกสภาพผู้แทนราษฎร พรรครัฐบาลฝ่ายค้านอันประกอบพรรครชาติไทย พรรครชาติพัฒนา พรรคราษฎรไทย พรรคราชวัตถุ พรรคราษฎรเสรีธรรมและพรมมวลชน ดำเนินการรุกต่อรัฐบาลชวน หลีกภัย อย่างรุนแรงและต่อเนื่องด้วยวิธีการเสนอญัตติให้ตั้งคณะกรรมการธิการวิสามัญเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ซึ่งซึ่งการนำในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญและการเปิดอภิปรายทั่วไปไม่ไว้วางใจรัฐบาลเกือบทุกสมัยประชุม จนรัฐบาลตั้งตัวไม่ติด เสียชื่อเสียงทางการเมืองลงไปทุกวัน สมาชิกวุฒิสภาพเข่นกัน สรุนใหญ่มีท่าทีคัดค้านรัฐบาล พุดได้ว่า รัฐสภาพในช่วงรัฐบาลชวน

หลีกภัยทำหน้าที่ควบคุมและตรวจสอบฝ่ายบริหารค่อนข้างมีประสิทธิภาพ ยิ่งในเวลาต่อมา สมาชิกสภาพผู้แทนราษฎรนั่นจากพรรครัฐบาลฝ่ายค้านโดยเฉพาะพรรครชาติไทยและชาติพัฒนาได้รวมตัวกันเป็นกลุ่มเรียกตัวเองว่า “กลุ่ม 16” เพื่อร่วมคิดร่วมหาข้อมูลข่าวสารและความรู้ในการอภิปรายในสภา และในการเคลื่อนไหวทางการเมืองตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น จนกลายเป็นกองหน้าของฝ่ายค้านและสภาพผู้แทนราษฎร ส่งผลให้สภาพเข้มแข็งยิ่งขึ้น

แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากสภาพผู้แทนราษฎรยังมีสภาพเดิมๆ สมาชิกจำนวนมากเป็นนักการเมืองเก่าที่ประชาชนไม่ค่อยเชื่อมั่น สรุนใหญ่ไม่ทำหน้าที่อย่างจริงจัง ชอบพูดและทำเพื่อหากคะแนนนิยมหรือหาเสียง ไม่เข้าประชุมทั้งสองฝ่าย รัฐบาลฝ่ายค้านตั้งป้อมตอบโต้ เอาแพ้เอาชนะอย่างเดียวไม่คำนึงถึงความถูกต้องและผลประโยชน์ของชาติและของประชาชน สมาชิกสภาพผู้แทนราษฎรทุกคนต้องขึ้นกับพรรคราษฎรเมืองที่ตนสังกัดมากกิ่งไป แต่สุดท้าย สภาพก็ตกอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลหรือฝ่ายบริหาร เมื่อตนที่ผ่านมา สภาพผู้แทนราษฎรดูนี้จึงยังถูกวิพากษ์วิจารณ์และถูกเสนอให้แก้ไข

ข้ออ่อนและความบกพร่องอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะช่วงการศึกษาของคณะกรรมการธิการวิสามัญของสภาผู้แทนราษฎรเพื่อนำแนวทางแก้ไขรัฐธรรมนูญที่มีนายชุมพล ศิลปอาชา เป็นประธานในปี พ.ศ. 2536 และ ควรต้องซึ่งอีกว่า ในกลางปี 2537 เรื่อง อาการศรีษะลัด วรรคต อดข้าวเพื่อเรียกร้องให้การแก้ไขรัฐธรรมนูญเป็นเรื่องของ สภาผู้แทนราษฎร ซึ่งหลายฝ่ายพยายามเข้าไปคลี่คลายสถานการณ์ นักคิดนักเขียนหลายท่านเริ่มเสนอให้มีการปฏิรูป ทางการเมือง บรรดาเพื่อนมิตรของเรื่อง อาการศรีษะลัดรวมตัวกันตั้งองค์กรปฏิรูป ทางการเมือง จนกลายเป็นกระแสการ ปฏิรูปทางการเมืองขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย แต่ทว่า กระแสี้ค่อยๆ ลดลง ภายหลังประธานสภาผู้แทนราษฎร นาย มารูต บุนนาคได้ตั้งคณะกรรมการพัฒนา ประชาธิปไตย (คพป.) ที่มีนายแพทย์ ประเวศ วะสี เป็นประธาน แล้วกับขึ้นมา เป็นกระแสทางการเมืองที่เรียกว่า “กระแสปฏิรูปทางการเมือง” อีก ในช่วง การเลือกตั้งทั่วไป 2 กรกฎาคม 2538 เมื่อ บรรหาร ศิลปอาชา หัวหน้าพรรคชาติไทย ประกาศนโยบายปฏิรูปทางการเมือง ซึ่ง เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เขาได้เป็นนายกรัฐ

มนตรีจัดตั้งรัฐบาลและตั้งคณะกรรมการปฏิรูปการเมือง(คพป.) ขึ้นมาโดยมีนายชุมพล ศิลปอาชา ส.ส จังหวัดสุพรรณบุรี เป็น ประธาน

คณะกรรมการฯ ดูนี้สืบต่อแนว ความคิดปฏิรูปทางการเมืองของคณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย โดยเริ่ม จากการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เพื่อ การปฏิรูปทางการเมือง อันนำมาสู่การ แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญมาตรา 211 เพื่อ จัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมาในปลายปี พ.ศ. 2539 แม้สภาร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าว นี้ จะมาจาก การเลือกตั้งกันเองของผู้ ต้องการเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ จังหวัดละ 10 คน และมาจากผู้เชี่ยวชาญ สาขากฎหมายมานาน รัฐศาสตร์ รัฐ ประศาสนศาสตร์และผู้มีประสบการณ์ทาง การเมืองและการบริหารราชการแผ่นดินซึ่ง สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาคัด เลือกส่งมา แล้วให้รัฐสภาเป็นผู้เลือกตั้งให้ เหลือจังหวัดละ 1 คน จำนวน 76 คน และ ผู้เชี่ยวชาญ 23 คน และเมื่อยกร่างเสร็จ แล้ว ยังต้องผ่านความเห็นชอบของรัฐสภา แต่ก็ถือว่าเป็นครั้งแรกของประเทศไทยที่ เปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปเข้ามาร่วมผู้ จัดทำรัฐธรรมนูญ ซึ่งขณะนี้กำลังดำเนิน

อยู่ภายใต้กรอบและความสนใจต่อการยกร่างรัฐธรรมนูญและการปฏิรูปทางการเมืองของประชาชนที่สูงขึ้นเป็นลำดับ แล้วก็สูงขึ้นไปอีกเมื่อก็ซึ่งการวางแผนครอบร่างรัฐธรรมนูญ การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนการยกร่างรัฐธรรมนูญ การประชุมพิจารณ์ และการพิจารณาเร่างรัฐธรรมนูญ

ทางด้านแนวความคิดปฏิรูปการเมือง ในช่วงก่อนการตั้งสภาฯร่างรัฐธรรมนูญ ไม่มีบุคคลและกลุ่มใดแม้คณะกรรมการ ส่องชุดดังกล่าวเสนอแนวความคิดอุดมมา อย่างชัดเจน เป็นที่ยอมรับของสังคมการเมือง แล้วดูเหมือนว่า ส่วนใหญ่จะเน้นการแก้ปัญหาหรือปฏิรูประบบการเลือกตั้ง ปัญหาตัวบุคคลของนักการเมือง ปัญหา พรรคราชการเมือง และปัญหาความสุจริต เศถียรภาพและประสิทธิภาพของรัฐบาล แต่อย่างไรก็ตาม สังคมการเมืองได้เริ่ม ภูมิป্রายถกเดียงและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นที่มาของนายกรัฐมนตรี ความมาจากการเลือกตั้งของประชาชนทั่วประเทศ ซึ่งเป็นการปฏิรูประบบรัฐบาลโดย พื้นฐาน รวมทั้งประเด็นอื่นๆเกี่ยวกับระบบรัฐสภา และการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชน ซึ่งคณะกรรมการพัฒนา

ประชาธิปไตยเรียกว่า “การเมืองของพลเมือง” และขยายไปถึงประเดินระบบตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ แนวความคิดปฏิรูปการเมืองเหล่านี้ค่อยๆ ขัดเจนขึ้นในช่วงการยกร่างรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการ ยกเว่าฯ ที่มีนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นประธานและดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโนน เป็นเลขานุการ ในที่สุด กลายเป็นแนวความคิดหลักของร่างรัฐธรรมนูญที่สภาร่างรัฐธรรมนูญกำลังพิจารณาอยู่นี้

เนื่องจากแนวความคิดหลักในการปฏิรูปการเมืองที่มีการเผยแพร่ และเปลี่ยนและอภิปรายถกเถียงกันมาเป็นเวลาเกือบหนึ่งปีได้กลายมาเป็นหลักการ ห้องน้ำทั่วไปได้แก่ ที่มาของรัฐธรรมนูญ แต่อย่างไรก็ตาม ผู้มีชัดเจนที่ เกี่ยวข้องกับกรอบสถาบันการปฏิรูปการเมืองไทย เพิ่มเติมอีก 2 ประการ

ประการแรก นับตั้งแต่การเกิด กระบวนการจัดการเลือกตั้งของรัฐบาล เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2537 หรือในช่วงเรืออากาศตรีฉลาด วรฉัตร อดีต ข้าราชการดีงการจัดตั้งสภาฯร่างรัฐธรรมนูญ ผู้มีชัดเจนว่า กระบวนการคิดปฏิรูปการเมืองรวมศูนย์อยู่ที่ปัญหาบริการมากกว่า

แนวความคิดที่เป็นเนื้อหาสาระของการปฏิรูปการเมืองว่าจะปฏิรูประบบอะไรบ้าง ดูเหมือนว่า กระแสความคิดนี้ได้รับอิทธิพลจากความคิดลัทธิรัฐธรรมนูญนิยม (constitutionalism) ของดร.อมร จันทรสมบูรณ์ นักวิชาการชื่อดัง ที่เสนอว่าเราจะปฏิรูปการเมืองไทยได้ต้องเริ่มจากจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ แล้วก็จะทำเช่นนี้ได้ ต้องแก้ไขรัฐธรรมนูญมาตรา 211 เพื่อตั้งองค์กรพิเศษประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญกฎหมาย มหาชนและรัฐศาสตร์และไม่มีส่วนได้ส่วนเสียทางการเมืองขึ้นมาจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ซึ่งคณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตยที่มีนายแพทย์ประเวศ วงศ์ เป็นประธานขานรับ และคณะกรรมการปฏิรูปทางการเมืองในรัฐบาลบรรหารที่มีนายชุม พล ศิลปอาชา เป็นประธาน ได้นำมาทำเป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 211 ให้รัฐบาลเสนอต่อรัฐสภา จนสำเร็จ มีสภาร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าวมาแล้ว

จากนั้น สำนักงานคณะกรรมการเมืองจังหวัด ออกประกาศปัญหาสาระของการปฏิรูปการเมืองไทยว่า ต้องปฏิรูปการเมืองอะไรเป็นหลัก จะเรอก่อนหลัง โดยส่วนใหญ่จะเข้าสู่ปัญหาการปฏิรูปทางการเมืองเหมือนๆ กัน คือ เอาปัญหาการเมืองที่ดำรงอยู่เป็นที่ตั้ง

เช่น ปัญหาการซื้อเสียงในการเลือกตั้ง ปัญหาคุณธรรมและคุณภาพหรือพฤติกรรมของนักการเมือง ปัญหาลักษณะของพระกาฬเมือง ปัญหาความสุจริต เศรษฐกิจและประสิทธิภาพของรัฐบาลฯ ฯ แล้วคันคิดหลักการ วิธีการและมาตรการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นตามจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายสูงสุดของการปฏิรูปการเมือง คือให้คนดีเข้าสู่ระบบการเมือง มีรัฐบาลเข้มแข็งและรัฐสภาพดี ที่สามารถควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ และให้ประชาชนพลเมืองมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างกว้างขวาง แนวความคิดนี้ส่วนใหญ่ได้กล้ายมาเป็นหมวดและมาตรการในร่างรัฐธรรมนูญ

ประการที่สอง กระแสตั้งกล่าวคือฯ ทำให้ประชาชนเกือบทุกวงการมีความตื่นตัวทางความคิดและการเมือง เข้าร่วมกระบวนการจัดทำรัฐธรรมนูญ โดยเสนอข้อคิดเห็นทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่มเป็นองค์กรต่อสภาร่างรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะในช่วงการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและการทำประชามติและการทำประพาพจารน์ นับเกือบแสนฉบับ ซึ่งไม่มีมาก่อนในประวัติศาสตร์ของการเมืองการปกครองไทย และที่สำคัญ ข้อ

เสนอส่วนใหญ่ไม่เพียงเป็นความเรียกร้องต้องการของประชาชนเท่านั้น หากยังเป็นความคิดปฏิรูปทางการเมืองอย่างลึกลงหาก อาทิ ข้อเสนอให้มีการเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีโดยตรง เลิกวุฒิสภา การเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด และวางให้มีระบบการควบคุมและตรวจสอบสถาบันและนักการเมืองรวมทั้งข้าราชการ โดยประชาชน ฯลฯ แต่ทว่า สภาคร่างรัฐธรรมนูญตั้งแต่คณะกรรมการจัดการยกร่างรัฐธรรมนูญ และคณะกรรมการมาธิการพิจารณาสร่างรัฐธรรมนูญและสมาชิก สภาคร่างรัฐธรรมนูญส่วนใหญ่ไม่ยอมรับข้อเสนอเหล่านี้ ด้วยเหตุผลทางทฤษฎีและสภาพความเป็นจริงของสังคมและการเมืองไทยอย่างนั้นอย่างนี้ พุดให้ถึงที่สุดคือ ไม่กล้าหาญเพียงพอ

แนวทางการปฏิรูปการเมืองของผม

ตามความคิดเห็นของผม การปฏิรูปการเมืองไทยในปัจจุบัน จะต้องมุ่งปฏิรูประบบการเมืองที่มีข้ออ่อนข้อบกพร่องหรือที่ก่อให้เกิดปัญหาการเมือง เศรษฐกิจและสังคมอย่างหนักหน่วงรุนแรง แต่เนื่องจากระบบการเมืองทั้งหลายทั้งปวงที่ดำรงอยู่ เป็นระบบการเมืองตามระบบประชาธิปไตยสมัยใหม่ ซึ่งเป็นที่รับ

รู้และเข้าใจกันในหมู่นักธุรกิจและนักวิชาการเมืองโดยทั่วไปว่า เป็นระบอบการปกครองประชาธิปไตยตัวแทน (representative democracy) มีรัฐสภาและรัฐบาลมาจากการเลือกตั้งของประชาชนทั้งประเทศ โดยมีพระราชการเมืองเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนระบบการเมืองต่างๆ และประชาชนมีสิทธิส่วนบุคคลและสิทธิทางการเมืองโดยเฉพาะเสรีภาพทางการเมืองอย่างกว้างขวาง ซึ่งถือว่าเป็นระบอบการเมืองการปกครองที่ดีระบอบหนึ่ง แต่ในยุคปัจจุบันอันเป็นยุคของสังคม ประเทศไทยทั่วโลกอยู่ภายใต้อิทธิพลของระบบเศรษฐกิจทุนนิยมสากลและภายในประเทศ ข้อดีหลายอย่างของระบอบประชาธิปไตยนี้ได้กล่าวเป็นข้ออ่อนไปแล้ว เช่น การรับรองเสรีภาพทางการเมืองและการเลือกตั้งค่ายๆ กล้ายเป็นข้ออ่อนและซ่องไหงให้กับคนร้ายและผู้มีอำนาจอิทธิพลทางการเมืองเศรษฐกิจและสังคมขึ้น เป็นสมาชิกรัฐสภาและรัฐบาลยึดกุมและใช้อำนาจอิทธิปไตยของปวงชนเพื่อครอบเพื่อกลุ่มของตน หรือการใช้คะแนนเสียงข้างมากจากการเลือกตั้งทั่วไปเป็นหลักการตั้งรัฐบาล ไม่ก็ทำให้เกิดรัฐบาลผสมที่ไม่มีเสถียรภาพ ไม่ก็เป็นรัฐบาลพรมคราใหญ่ที่มี

จำนวนมากเกินไปเมื่อวากการยึดถือ
เกณฑ์ของเสียงข้างมาก (majority rule) ใน
รัฐสภา ปอยครั้งมีสภาพเป็น “พวกลาก
มากไป” รัฐบาลของระบอบประชาธิปไตย
ตัวแทนในหลายประเทศจึงมีสภาพเป็น¹
ผิดจากการทางรัฐสภา

ดังนั้น แนวทางการปฏิรูปการ
เมืองไทย จะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการ
ปฏิรูประบอบประชาธิปไตยซึ่งเป็นปัญหา²
ใหญ่ของโลก ผลกระทบล่าถึงในโอกาสต่อ³
ไป เนพะหนานี ขอเสนอแนวทางการ
ปฏิรูประบบการเมืองไทยที่ทุกคนอยากรู้
เกิดขึ้นก่อนโดยเฉพาะการปฏิรูประบบ
รัฐบาล ระบบรัฐสภาและระบบการบริหาร
ราชการแผ่นดินซึ่งผลคิดว่าเป็นห่วงโซ่
สำคัญที่สุดของการปฏิรูปการเมืองไทย
ปัจจุบันนี้

1. จะต้องเปลี่ยนระบบรัฐบาลเป็น⁴
ระบบผสมระหว่างระบบสภากับระบบ
ประธานาธิบดี โดยให้นำหน้ารัฐบาลหรือ⁵
นายกรัฐมนตรีจะมาจากการเลือกตั้งโดย⁶
ตรงของประชาชนทั่วประเทศ นายกรัฐ
มนตรีจะแต่งตั้งบุคคลใดเป็นรัฐมนตรีก็ได้⁷
แต่รัฐมนตรีจะเป็นสมาชิกรัฐสภาในเวลา⁸
เดียวกันมิได้มีแต่งตั้งรัฐมนตรีแล้ว ก่อน⁹
เข้าบริหารราชการแผ่นดินจะต้องแต่ง

นโยบายต่อรัฐสภา และนำมติเกี่ยวกับ¹⁰
นโยบายของรัฐสภามาปฏิบัติพร้อมกันไป¹¹
ด้วย ใน การบริหารราชการแผ่นดิน คณะ¹²
รัฐมนตรีจะต้องรับการควบคุมจากรัฐสภา¹³
รัฐสภา มีอำนาจจออกกฎหมายไม่ไว้วางใจรัฐ
มนตรีเป็นรายบุคคลยกเว้นนายกรัฐมนตรี¹⁴
ทางด้านนายกรัฐมนตรีไม่มีอำนาจยุบสภา¹⁵
มีแต่สิทธิยับยั้งกฎหมายที่ผ่านสภา¹⁶

ระบบรัฐบาลแบบผสมนี้ จะทำให้¹⁷
รัฐบาลมีความชอบธรรมทางการเมือง มี¹⁸
เสถียรภาพและประสิทธิภาพมากกว่า¹⁹
ระบบที่เป็นอยู่อย่างแน่นอน และไม่ขัดต่อ²⁰
การมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข²¹

2. จะต้องเปลี่ยนระบบรัฐสภาจาก
ระบบ 2 สภาระเป็นระบบสภาระเดียว มีแต่สภาระ²²
ผู้แทนประชาชนอันประกอบด้วยสมาชิก 2²³
ประเภท คือ (1) สมาชิกมาจาก การเลือก²⁴
ตั้งของประชาชนตามระบบเขตเดียว คน
เดียว (single member constituency) ตาม²⁵
สัดส่วนประชากร 200,000 คน ต่อผู้แทน 1²⁶
คน คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นผู้²⁷
แทนประชาชนจะเป็นสมาชิกพระคริรภคการ²⁸
เมืองหรือไม่เป็นก็ได้ (2) ผู้แทนจากกลุ่ม²⁹
อาชีพและกลุ่มทางสังคมที่มีองค์กรระดับ³⁰
ชาติ มีสมาชิกไม่น้อยกว่า 100,000 คน³¹
 เช่น สภาหรือสมัชชาเกษตรกร สนพันธ์³²

สหภาพแรงงาน สถาบันสหกรณ์ สถาบัน
การค้า สถาบันธุรกิจฯ จำนวนไม่เกินหนึ่ง
ในสามของสมาชิกสถาที่มาจากการเลือก
ตั้ง

สปาผู้แทนประชาชนหรือสภากับ
ใหม่จะต้องกำหนดให้มีลักษณะเป็นสภากับ
นโยบายมากกว่าสภานิติบัญญัติ และเป็น
สภาระแห่งชาติมากกว่าสภากับเมืองหรือ
สภากับของพรรคกการเมือง กล่าวคือ เป็นองค์
กรสูงสุดในการวางแผนนโยบายของรัฐ ให้
ความเห็นชอบนโยบายของรัฐบาล ตัดสิน
ปัญหาเรื่องดับชาติที่ฝ่ายต่างๆ เสนอขึ้นมา
และออกกฎหมายเท่าที่จำเป็น มีวาระ
คราวละ 2 ปี การวางแผนโครงสร้าง กลไกและ
ระบบการดำเนินงานของสภารู้แทน
ประชาชนให้ใช้ระบบการนำรวมหมู่ มี
คณะกรรมการประธานสภาระจำนวน 5 คน มาจาก
การเลือกตั้งของสมาชิกสภาระ อย่างอิสระ
ไม่เป็นไปตามระบบพรรคกการเมือง เลขานุ
การสภาระ มาจากการแต่งตั้งของคณะกรรมการ
ประธาน ทำหน้าที่บริหารงานประจำวัน
ของสภาระ โดยมีข้าราชการรัฐสภาระเป็นผู้
อำนวยการสำนักงานเลขานุการฯ คณะกรรมการ
สมาชิกสภาระประจำต้องมาจาก การเลือก
ตั้งของสมาชิกสภาระ โดยไม่เป็นไปตาม
ระบบโควตาของพรรคกการเมือง เช่นกัน

คณะกรรมาธิการประจําวันของสภាផัตติมี
อำนาจสอบสวนและตรวจสอบและการ
ปฏิบัติหน้าที่ของฝ่ายบริหาร เจ้าหน้าที่ของ
รัฐหรือบุคคลใดที่ไม่ยอมมาแฉลงข้อเท็จ
จริงหรือส่งมอบเอกสารต่อคณะกรรมาธิ-
การ ถือว่าเป็นความผิดทางวินัยและทาง
อาญา ทางด้านกระบวนการการทำงานของ
สภាផัตติมีเปิดกว้าง ยืดหยุ่น และมีประสิทธิภาพ
โดยเปลี่ยนระบบและกระบวนการ
ประชุมที่มีลักษณะเป็นการประชุมทางการ
เมืองให้มาเป็นการประชุมการงานมากขึ้น
และให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมใน
กระบวนการต่างๆ ของสภा เช่น การริเริ่ม
กฎหมายและการเสนอความคิดเห็นต่อ
สภा แล้วจะต้องรับการควบคุมจาก
ประชาชนอย่างมีรูปการณ์ มีระบบถอด
ถอน (recall) เป็นต้น สุดท้ายจะต้องจำกัด
บทบาทของพระครកการเมืองในสภាបังแท่น
ประชาชน โดยการยกเลิกหลักการให้พระคร
การเมืองรับรองการเสนอร่างพระราชบัญญัติและญัตติของสมาชิกสภा และการ
ยกเลิกระบบโควต้าของพระครกในการเลือก
ตั้งคณะกรรมาธิการและการดำเนินการ
ต่างๆ ของสภा ฯลฯ

3. จะต้องปฏิรูประบบบริหารราช

การแผ่นดินให้สอดคล้องกับสภาพทางการ

เมืองเศรษฐกิจและความเจริญของโลก โดยปรับปรุงการบริหารงานของรัฐมนตรีว่าการกระทรวง ให้มีคุณภาพทำงานหนึ่งชุด จำนวนไม่น้อยกว่า 30 คน มาจากการแต่งตั้งของรัฐมนตรี เป็นข้าราชการการเมืองทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา เป็นผู้ช่วยเหลือและผู้ดำเนินนโยบายตามที่รัฐบาลมอบหมาย จึงต้องปรับปรุงกระทรวงทบวงกรม เสียใหม่ตามสภาพของงานมุ่งอำนวยความสะดวกและบริการประชาชน อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม ปฏิรูประบบราชการให้เล็กกะทัดรัด ยืดหยุ่น โปร่งใส ทันสมัย ไม่ยึดติดกับกฎหมายระเบียนแบบแผนอันยุ่งยากอย่างเดียว ลดจำนวนข้าราชการลง เพิ่มประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นให้ข้าราชการมีคุณธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์ สุจริต มีความสำนึกรักชาติเป็น第一 เคราะห์สิทธิเสรีภาพของประชาชน ไม่ทำตัวเป็นเจ้าชูนมูลนิยมและมีความคิดคำานานนิยม ข้าราชการต้องเป็นกลางทางการเมืองเป็นสะพานเชื่อมระหว่างรัฐบาลกับประชาชน และจะต้องปรับระดับเงินเดือนและสวัสดิการของข้าราชการให้สอดคล้องกับค่าครองชีพและความเจริญของสังคม

4. จะต้องดำเนินการกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ท้องถิ่น ให้

ประชาชนในจังหวัดจัดการปกครองตนเอง ตามระบบการเมืองประชาธิปไตย โดยมีสภากองหัวดเป็นองค์กรการเมืองการปกครองสูงสุดของจังหวัดและมีผู้ว่าการจังหวัดมาจากการเลือกตั้งของประชาชน เป็นหัวหน้าคณะกรรมการของจังหวัดภายในจังหวัดมีเทศบาล เลิกสุขาภิบาล และมีองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นรูปการปกครองท้องถิ่นพื้นฐาน โดยมีกระบวนการปกครองท้องถิ่นเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบสำหรับการบริหารราชการส่วนภูมิภาคของกระทรวงและกรมในจังหวัด ก็จะต้องปฏิรูปเสียใหม่หมด รวมสำนักงานหรือที่ทำการของกรมกองในหลายจังหวัดเข้าด้วยกันเป็นเขตและเขตขึ้นต่อกรมต้นสังกัดโดยตรง ไม่ต้องผ่านผู้ว่าราชการจังหวัดเหมือนในปัจจุบัน หัวหน้าหน่วยงานของกรมกองระดับจังหวัด เช่น ปக-ครอง อัยการ ตำรวจนครบาล พิษณุโลก ฯลฯ เป็นที่ปรึกษาของผู้ว่าราชการจังหวัดโดยตัวแทน ทั้งหมดนี้ เป็นแนวความคิดการปฏิรูปการเมืองของผมอย่างสรุปรวมยอด ก็หวังว่าจะเป็นแรงคิดสำหรับการพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญของสภาร่างรัฐธรรมนูญใหม่ มากก็น้อย สำหรับการปฏิรูประบบการ

เลือกตั้งระบบพิริภารกการเมือง ระบบดุล
การ ศala yudhikram นั้น คงต้องยกไปใน
คราวหน้า

